

Scientific journal
«ECONOMICS AND FINANCE»

AGRICULTURAL UNIVERSITY -
PLOVDIV

PROSPECTS FOR DEVELOPMENT OF EDUCATION AND SCIENCE

Collection of scientific articles

List of journals indexed

Submitted for review in

Conference Proceedings Citation Index -
Social Sciences & Humanities (CPCI-SSH)

Academic Publishing House of the Agricultural University
Plovdiv, Bulgaria
2016

Academic Publishing House of the Agricultural University

PROSPECTS FOR DEVELOPMENT OF EDUCATION AND SCIENCE

Reviewers:

Prof. Neli Bencheva, DSc

Agricultural University, Plovdiv, Bulgaria

Prof. Stela Todorova, PhD in Economics

Agricultural University, Plovdiv, Bulgaria

Science editor:

Drobyazko S.I.

Ph.D. in Economics, Associate Professor, Doctor of science, Honoris causa, Professor of RANH

Prospects for development of education and science: Collection of scientific articles. - Academic Publishing House of the Agricultural University Plovdiv, Bulgaria, 2016.- 372 p.

ISBN 978-617-7214-28-0

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Russia, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern economy and state structure. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern economic science development.

ISBN 978-617-7214-28-0

© 2016 Copyright by Academic Publishing House of the Agricultural University Plovdiv, Bulgaria ®

© 2016 Authors of the articles

© 2016 Drobyazko S.I.

Kovaleva T.V. INFLUENCE OF UNCERTAINTY OF EXTERNAL ENVIRONMENT ON ACCEPTANCE OF MANAGEMENT DECISIONS	276
14. MARKETING	281
Boiko V.I. PLANNING MARKETING STRATEGIES FOR REGIONAL DEVELOPMENT IN THE SPHERE OF CULTURE	281
Kovinko E. N., Lebed D., Lazurko T. METHODOLOGICAL TOOLS OF MANAGEMENT OF MARKETING ACTIVITY OF THE ENTERPRISE	286
Syerov Yu.O., Fedushko S.S., Trach O.R. IMPROVING THE VIRTUAL COMMUNITIES EFFICIENCY AS A FUNDAMENTAL FACTOR OF SUCCESSFUL MARKETING STRATEGY	290
15. PSYCHOLOGY, PEDAGOGY AND EDUCATION	294
Gribukova O.G., Shkatova E.A. TUTORING AS TECHNOLOGY SUPPORT FOR CHILDREN WITH SPEECH DIFFICULTIES IN THE PROCESS OF PEDAGOGICAL PRACTICE	294
Gritsishina T.I. FEATURES OF THE SENIOR PRESCHOOL AGE CHILDREN'S SOCIALIZATION IN THE PROCESS OF EXPLORING THEIR NATIVE LAND	299
Kolomiets T.V. METHODS AND FORMS OF TEACHING DURING THE FORMATION OF THE PROFESSIONAL COMMUNICATIVE COMPETENCE IN FUTURE PHARMACISTS WITH ICT	304
Koretska L. SOCIAL INSTITUTION IN THE SOUTH OF UKRAINE IN THE SECOND HALF OF XIX – THE BEGINNING OF THE XX CENTURIES AS THE CENTERS OF SOCIAL PROTECTION.....	309
Kravets N.P. READING BOOK AS EFFECTIVE MEANS TO THE FORMATION READERS' SKILLS IN PUPILS WITH MENTALLY RETARDATION	314
Kuzmich T.O. FILM PEDAGOGY AS AN ELEMENT OF THE ELECTIVE COURSE «EDUCATIONAL HERITAGE OF V.O. SUKHOMLYNSKY» FOR SENIOR SCHOOL PUPILS.....	318
Liu Xuntin. AESTHETIC EDUCATION AS A FACTOR OF PERSONALITY DEVELOPMENT FUTURE CHOREOGRAPHER.....	322
Matviienko O.V. FEATURES CHARITY EDUCATION IN PRIMARY SCHOOL CHILDREN	326
Nadobko V.B., Blochin V.S. NEW APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF THE LABORATORY WORKSHOP FOR STUDENTS OF CORRESPONDENCE COURSES	329
Nikolayenko V.V. CREATING RUSSIAN-SPEAKING COMMUNICATIVE COMPETENCE OF INTERNATIONAL STUDENTS AT AN ADVANCED STAGE OF PROFESSIONAL TRAINING	335
Ovsienko L. MULTIMEDIA TECHNOLOGIES IN STRATEGY OF COMPETENCE ORIENTED TEACHING TEXT LINGUISTICS TO PHILOLOGY STUDENTS	338
Oleksiuk N.S. THEORETICAL BASES OF PROFESSIONAL TRAINING OF SOCIAL REHABILITATION SPECIALISTS ON THE DISABLED IN UKRAINE.....	346
Liu Qun, Osenneva M.S. ELECTRONIC RESOURCE AS MULTIMEDIA EQUIPMENT TO THE THEME "MUSICAL CULTURE OF CHINA" (TO BE USED IN THE CONTEXT OF THE GENERAL MUSIC EDUCATION IN RUSSIA).....	349
Pet'ko L.V. THE FORMATION OF PROFESSIONALLY ORIENTED FOREIGN LANGUAGE TEACHING ENVIRONMENT FOR MATH STUDENTS IN THE CONDITIONS OF UNIVERSITY	352
Riabova O.V. THE MUSICAL STYLE IMAGINATIONS AS A REFLECTION OF SOCIOCULTURAL ASPECTS OF MUSIC THINKING DEVELOPMENT IN PERSONALITY	356
Teslenko V.V. FORMATION OF HUMANISTIC POSITION OF FUTURE TEACHERS	359
Teslenko T.V. THE FORMATION OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS' PROFESSIONAL COMPETENCE BY INTERACTIVE TECHNOLOGIES MEANS	362
Tytova N.M. FEATURES EDUCATIONAL ASSESSMENT OF FUTURE TEACHERS' EDUCATIONAL ACHIEVEMENTS IN VOCATIONAL EDUCATION	366

Oleksiuk N.S.

Doctor of pedagogical sciences, Professor,
Ternopil National Volodymyr Hnatyuk Pedagogical University (Ukraine, Ternopil)

THEORETICAL BASES OF PROFESSIONAL TRAINING OF SOCIAL REHABILITATION SPECIALISTS ON THE DISABLED IN UKRAINE

Олексюк Н.С.

д. пед. наук, професор
ТНПУ імені В. Гнатюка (Україна, м. Тернопіль)

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ІНВАЛІДІВ В УКРАЇНІ

Based on the analysis of scientific literature theoretical foundations of professional training of specialists on social rehabilitation work with people with disabilities are presented; its content is defined, forms and methods, criteria of efficiency are given.

Key words: *professional training, social rehabilitation, persons with disabilities, professional readiness, content, forms and methods, criteria of efficiency.*

На основі аналізу наукової літератури розкрито теоретичні засади професійної підготовки фахівців соціальної реабілітації до роботи з людьми з обмеженими можливостями, визначено її зміст, форми та методи, обґрунтовано критерії ефективності.

Ключові слова: *професійна підготовка, соціальна реабілітація, інваліди, професійна готовність, зміст, форми та методи, критерії ефективності.*

Як відомо, рівень цивілізованості суспільства багато в чому визначається ставленням цього суспільства до маргінальних груп населення, зокрема до інвалідів. Люди з обмеженими можливостями є в усіх країнах та в усіх ланках суспільства. За даними ООН, у світі налічується приблизно 450 млн. осіб означеної категорії (з них близько 200 млн. – діти). Більше того, в Україні, як і в усьому світі, простежується тенденція зростання кількості інвалідів [1, с. 49].

Ставлення суспільства до представників означеної категорії розвивалося від елементарного догляду за ними у спеціальних закладах до соціальної адаптації й навчання дітей-інвалідів та до реабілітації людей, які стали інвалідами у дорослому віці. В умовах кризового стану в державі, що стосуються практично всіх складових гуманітарної сфери, економічної нестабільності інваліди виявилися найбільш незахищеною категорією населення. Нажаль, у відношенні до них склалося багато специфічних соціальних факторів, які часто затримують їх розвиток, ізолюють від суспільства (наприклад, зневага оточуючих, зневіра тощо). Засвоєння представниками означеної категорії соціального досвіду, включення їх в існуючу систему суспільних відносин потребує від суспільства певних додаткових заходів, засобів та зусиль (це можуть бути спеціальні програми, навчально-виховні заклади, центри реабілітації тощо). Розробка та реалізація цих заходів повинна базуватися на знанні закономірностей, задач й сутності соціальної реабілітації, майстерного володіння практичними вміннями і навичками роботи з інвалідами [5].

Метою даної статті є висвітлення теоретичних засад професійної підготовки фахівців соціальної реабілітації до роботи з людьми з обмеженими можливостями в Україні.

Соціальна реабілітація інваліда – це комплекс заходів, спрямованих на налагодження (відтворення) порушених (втрачених) особою суспільних зв'язків і відносин; формування (відновлення) її соціального статусу; забезпечення соціальної адаптації та реалізації у суспільстві; досягнення певної соціальної незалежності [1, с. 50]. Неодмінною умовою соціальної реабілітації є культурна самоактуалізація особистості, її активна робота над своєю соціальною досконалістю. Та якими б сприятливими не були умови, результати соціальної реабілітації залежать від активності самої особистості та професіоналізму фахівців, які допомагатимуть їй змінюватись [1, с. 52].

Професіоналізм як високий стандарт цілеспрямованої діяльності соціального реабілітолога виражається передусім у її стабільності і результативності, в ефективному

індивідуальному стилі та характеризується він об'єктивними (визначаються його відповідністю професії, особистим внеском у соціальну практику, здатністю фахово розв'язувати проблеми клієнта, надавати допомогу різним групам населення, рівнем фахових знань, умінь і навичок) і суб'єктивними показниками (залежать від особливостей перебігу основних психічних процесів, сформованості комунікативних навичок, уміння діяти у складних і неординарних фахових ситуаціях тощо) [4, с. 130]. Таким чином, професіоналізм фахівця соціальної реабілітації – це поєднання знань, умінь, навичок та досвіду, що формується у процесі як професійної підготовки майбутнього спеціаліста, так і під час його практичної діяльності.

Професійна підготовка – це здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю. Виходячи із проблем, які повинен вирішувати професіонал у сфері соціальної реабілітації інвалідів (профілактика та підтримка здоров'я, захист інтересів інваліда та сім'ї, розробка та впровадження спеціальних методів освіти та виховання дітей і дорослих, забезпечення допомоги, інформування про ресурси соціальної реабілітації, інтеграція зусиль професіоналів щодо забезпечення ефективної життєдіяльності осіб означеної категорії, зміна ставлення до інвалідів та сімей з дітьми-інвалідами тощо), *метою професійної підготовки фахівця соціальної реабілітації є*: оволодіння систематизованими знаннями (про теоретичні засади соціальної реабілітації; специфіку реабілітаційної роботи з різними соціальними групами; види та рівні реабілітаційної роботи; вимоги до фахівця, який здійснює соціальну реабілітацію); формування умінь (надавати допомогу особам, які потребують соціальної реабілітації та адаптації; здійснювати реабілітаційну роботу з різними соціальними групами; налагоджувати зв'язки з усіма можливими суб'єктами реабілітаційної допомоги) і навичок (соціально-психологічного і ситуаційного аналізу; діагностики умов і рівня життєдіяльності різних соціальних категорій і груп населення; презентації своїх ідей перед різними групами; написання звітів, проектних заявок); наявність необхідних особистісних професійних якостей (відповідних психофізіологічних характеристик (психічних процесів і станів, емоційних й вольових проявів); психологічних якостей, що характеризують соціального реабілітолога як особистість (самоконтроль, самокритичність, самооцінка власних вчинків, стресовитривалість); психолого-педагогічних якостей, від яких залежить особиста привабливість фахівця (комунікабельність, емпатійність, атрактивність, красномовність, креативні здібності (творчість спеціаліста) та ціннісно-мотиваційний аспект (морально-етичні орієнтири) [1; 2; 4].

Для досягнення означеної мети, професійна підготовка майбутнього соціального реабілітолога повинна характеризуватися взаємоузгодженням її компонентів: теоретичної й практичної підготовки із суспільних наук, педагогічних, психологічних, спеціальних дисциплін, навчальних і виробничих практик, волонтерської діяльності. Саме тому можемо стверджувати, що така підготовка включає підсистеми: загальнопрофесійну, загальнокультурну та спеціальну (власне предметну). Кожний компонент загальної системи професійної підготовки майбутнього фахівця соціальної реабілітації виконує свої завдання і забезпечує формування його професійної готовності. На основі аналізу ряду наукових досліджень [2, с. 314–315] та досвіду роботи, можемо виокремити три основні етапи професійної підготовки майбутнього фахівця соціальної реабілітації інвалідів: орієнтаційний, теоретичний та практичний (діяльнісний).

Ураховуючи різні підходи науковців до трактування педагогічних умов ефективності професійної підготовки фахівця [2, с. 8–19] нами було визначено такі педагогічні умови ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної реабілітації інвалідів: формування у майбутніх спеціалістів стійкої професійно-орієнтованої мотивації до опанування професійно значимих знань, умінь і навичок; організація педагогічного процесу, спрямованого на розвиток професійної готовності майбутнього фахівця до роботи з людьми з обмеженими функціональними можливостями; наближення професійної підготовки студентів до практичної діяльності, шляхом використання у процесі навчання активних форм, методів, прийомів та інноваційних засобів; розробка відповідного організаційно-методичного забезпечення для формування у майбутніх соціальних працівників професійної компетентності щодо означеного виду професійної діяльності.

На основі досвіду викладацької роботи нами обґрунтовано критерії та уточнено показники ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної реабілітації інвалідів, а саме: особистісний критерій (включає: прагнення займатись улюбленою справою; спрямованість на досягнення позитивного результату роботи; сформованість психологічних, морально-етичних та вольових, професійно-операційних якостей; здатність організувати та успішно здійснювати професійну діяльність); знаннєвий критерій (охоплює: якість виконання контрольних робіт; загальну успішність; уміння працювати з науковою, навчально-методичною, спеціальною літературою та документацією); діяльнісний критерій (включає: здатність до професійної діяльності у цілому та якість виконання завдань й обов'язків фахівця соціальної реабілітації зокрема) [3, с. 124–125].

До шляхів оптимізації процесу професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної реабілітації інвалідів відносимо: побудову педагогічного процесу на засадах особистісно-діяльнісного підходу; виокремлення відповідної складової в змісті варіативної частини професійної освіти й розробка на цій основі спецкурсів; професійну спрямованість змісту усіх дисциплін; планування та управління самостійною роботою студентів, її творче спрямування; залучення майбутніх фахівців до науково-дослідницької діяльності у відповідній галузі; організацію різноманітної позааудиторної роботи; наступність у діяльності викладачів кафедри щодо реалізації мети й виконання завдань професійної підготовки фахівців соціальної реабілітації інвалідів [1; 2; 3; 6; 7; 8].

Таким чином, професійна підготовка фахівців соціальної реабілітації людей з обмеженими функціональними можливостями є складним багатогранним процесом формування особистості професіонала, що забезпечується усіма наявними в освітньому закладі засобами і передбачає готовність особистості до означеного виду професійної діяльності. Проведене нами дослідження не охоплює усі теоретичні засади професійної підготовки фахівців соціальної реабілітації: у майбутньому слід проаналізувати її вітчизняний і зарубіжний досвід та виявити можливості його використання на сучасному етапі розвитку професійної освіти; дослідити зміст, форми і методи професійної підготовки соціальних реабілітологів та виявити її специфіку щодо різних груп інвалідів тощо.

Література:

1. Зверева І. Д. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / І.Д.Зверева ; за ред. проф. І.Д.Зверєвої. – Київ, Сімферополь : Універсум, 2012. – 536 с.
2. Карпенко О. Г. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: науково-методичний та організаційно-технологічний аспекти : монографія / О. Г. Карпенко. – К. : Коло; Дрогобич, 2007. – 374 с.
3. Олексюк Н. С. Соціалізація дітей з особливими потребами у сім'ях та побудова внутрішньосімейних стосунків. / Н. С. Олексюк // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Педагогіка. – 2014. – Випуск LI. – С. 119–125.
4. Олексюк Н. С. Соціально-педагогічна робота з проблемними сім'ями : посібник / А. Й. Капська, Н. С. Олексюк, С. М. Калаур, З. З. Фалинська. – Тернопіль : Астон, 2010. – С. 123–132.
5. Про реабілітацію інвалідів в Україні: Закон України від 06 жовтня 2005р. N 2961-IV. [Електронний ресурс] – Законодавство України на сайті Верховної Ради України: www.rada.gov.ua.
6. Петько Л.В. Вивчення гендерних ролей та взаємовідносин у сім'ї зі студентами ВНЗ на практичних заняттях з іноземної мови / Л.В.Петько // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка: зб. наук. праць [за ред. А.Й.Капської]. – Вип. 14 (частина II). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова. – 2012. – С. 112–123. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7871>
7. Петько Л.В. Дослідницька діяльність студентів коледжу як одна з умов неперервної освіти / Л.В.Петько // Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому середовищі: зб. наук. праць. – К. : Університет «Україна». – 2010. – № 7. – С. 122–134. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7831>
8. Krupnyk Z. I. Peculiarities of formation responsible attitude to the health by pupils in centers for the social and psychological rehabilitation: international experience / Z. I.Krupnyk // Intellectual Archive. – 2015. – Volume 4. – No. 5 (September). – Toronto : Shiny Word Corp. (Canada). – PP. 41–49. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/10262>